

Kritik mot Kriminalvården, häktet Örebro, för öppnande av en försändelse från en offentlig försvarare m.m.

Beslutet i korthet: En offentlig försvarare lämnade i receptionen på ett häkte ett brev till en intagen. Kuvertet var förtryckt med advokatfirmans namn och logotyp samt försett med den intagnes namn. Häktespersonalen på den intagnes avdelning öppnade brevet av misstag. Anmälaren menade att personalen måste ha undersökt innehållet och missat att lägga tillbaka en del av det i kuvertet.

JO kritiserar häktet för att brevet öppnades. Hon ser allvarligt på det inträffade eftersom rätten till förtrolig kommunikation är grundlagsskyddad. Utredningen ger dock inte tillräckligt stöd för att hon ska kunna dra någon säker slutsats om hur brevet hanterades efter öppnandet.

Såvitt JO kan förstå underrättades den intagne inte om händelsen. Det är inte förenligt med Kriminalvårdens egna anvisningar, som enligt JO:s mening ger uttryck för en lämplig ordning. Hon anser att en intagen i ett fall som detta bör få information om vem eller vilka som råkade öppna försändelsen, om någon tog del av innehållet och när det inträffade.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 17 mars 2022 framförde advokaten AA i huvudsak följande klagomål mot häktet Örebro.

Den 21 februari 2022 skulle han delta vid ett polisförhör med en klient, BB, som han är förordnad som offentlig försvarare för. Strax före kl. 13 legitimerade han sig i häktets reception, där han lämnade ett brev till BB. Han sa till receptionisten att brevet var avsett för denne. På kuvertet stod BB:s namn. Där fanns också advokatfirmans namn och logotyp. Han hade förslutit kuvertet med ett par tejpbitar. Brevet innehöll fyra tomma linjerade blad och två kartor med frimärken. När han senare fick tillbaka kuvertet från BB var tejpbitarna placerade på ett annat sätt. Vidare hade BB inte fått de tomma linjerade bladen. Häktespersonalen måste ha öppnat kuvertet för att granska försändelsen och därefter missat att lägga tillbaka en del av innehållet. Det är besynnerligt att häktet försökte dölja agerandet genom att tejpa igen kuvertet innan det lämnades till BB.

AA kompletterade anmälan med fotografier av kuvertet.

Utredning

Kriminalvården uppmanades att yttra sig över anmälan.

I sitt remissvar anförde Kriminalvården, genom regionchefen vid Region Mitt, följande:

Sakförhållanden

Uppgifter har inhämtats från verksamhetsområde (VO) Örebro/Karlstad. I huvudsak följande har framkommit.

Det har inte gått att utreda hur det gick till när AA överlämnade försändelsen till personal eller vem som tog emot den, men personen har inte noterat på försändelsen eller på annat sätt informerat övrig personal om att den har lämnats in av AA.

När försändelsen sedan lämnats vidare till avdelningen har mottagande personal, dels mot bakgrund av att försändelser normalt inte inkommer på detta sätt och dels mot bakgrund av försändelsens skick, av misstag öppnat den. Brevgranskning vid häktet sker vid kansliet och avdelningspersonalen är inte utbildad i dessa arbetsuppgifter, vilket också bidragit till att försändelsen öppnades.

Häktet har förtydligat grunden i posthantering för samtlig personal så att något liknande inte ska uppkomma igen.

Författningsbestämmelser

Av 3 kap. 6 § häkteslagen (2010:611, HåL) framgår att försändelser mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda ska vidarebefordras utan granskning. Detsamma gäller försändelser mellan en intagen och en försvarare som den intagne har utsett om försvararen uppfyller de krav som ställs i 21 kap. 5 § första stycket rättegångsbalken. En sådan försändelse till en intagen ska dock inte vidarebefordras utan hållas kvar, om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare av försändelsen är oriktig.

Av 3 kap. 8 § 2 stycket HåL framgår att en försändelse som avses i 6 § eller 7 § första stycket får endast granskas för att utreda vem avsändaren är.

Kriminalvårdens bedömning

Det framgår av utredningen att personal vid häktet Örebro av misstag har öppnat en försändelse från advokaten AA. Försändelsen var ställd till en klient som AA var förordnad som offentlig försvarare för. Kriminalvården beklagar det inträffade. Häktet har vidtagit åtgärder för att se till att något liknande inte inträffar igen.

Då svaret inte bedömdes vara komplett uppmanades Kriminalvården i en förnyad remiss att yttra sig över uppgiften att kuvertet även innehöll tomma linjerade blad som inte lämnades till den intagne. Myndigheten förklarade, genom samma regionchef, att det inte hade kunnat klarläggas vad som hade hänt med de linjerade bladen, som Kriminalvården i och för sig inte ifrågasätter låg i kuvertet, och att man beklagar detta samt att kuvertet öppnats.

AA kommenterade remissvaren.

Bedömning

Som Kriminalvården har redogjort för får myndigheten inte granska en försändelse mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare, annat än när det finns skäl att anta att uppgiften om avsändare är oriktig. En sådan kontroll får ske om den intagne medger det (3 kap. 8 § häkteslagen [2010:611], HäL) och enbart i syfte att utreda vem avsändaren är. Granskningen får inte vara mer ingående än vad som krävs för att ta reda på detta (1 kap. 6 § andra stycket HäL). Med granskning av en försändelse avses åtgärder av olika slag, t.ex. genomlysning, öppnande utan undersökning och öppnande med efterföljande undersökning (se prop. 2009/10:135 s. 193).

Den intagne ska underrättas när en försändelse har granskats. Underrättelsen ska innehålla information om vilken försändelse som har granskats, med stöd av vilket lagrum det har skett och vilken typ av granskning som har utförts, datum för åtgärden samt vem eller vilka som medverkat. En försändelse som har öppnats ska förseglas när granskningen är slutförd. Detta framgår av 3 kap. 18 och 20 §§ Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd (KVFS 2011:2) om häkte, FARK Häkte.

Enligt Kriminalvårdens handbok om intagnas försändelser i anstalt och häkte (2015:2) bör kriminalvårdspersonalen återförsluta brev som har öppnats av misstag. Vidare anges att en tjänsteanteckning om saken bör göras samt att den intagne bör informeras och få en förklaring till det inträffade.

Det är klarlagt att anmälaren i egenskap av offentlig försvarare lämnade ett brev till en intagen i häktets reception i samband med att han legitimerade sig inför ett förhör. På kuvertet hade den intagnes namn skrivits dit för hand och förtryckt fanns också advokatfirmans namn och logotyp. Vidare är det utrett att häktespersonal på avdelningen senare öppnade brevet. Det framgår inte av remissvaret hur försändelsen därefter hanterades. Anmälaren har anfört att personalen måste ha undersökt innehållet och missat att lägga tillbaka en del av det i kuvertet. Utredningen ger dock inte tillräckligt stöd för att jag ska kunna dra någon säker slutsats om detta.

Det var givetvis fel av personalen att öppna försändelsen. Jag har visserligen inte anledning ifrågasätta att det var ett misstag men ser allvarligt på det inträffade eftersom rätten till förtrolig kommunikation är grundlagsskyddad. Det är vidare helt oacceptabelt om en del av försändelsens innehåll försvann i samband med hanteringen.

Såvitt jag kan förstå underrättades den intagne inte om händelsen. Det är inte förenligt med myndighetens egna anvisningar, som enligt min mening ger uttryck för en lämplig ordning. Den intagne bör givetvis i ett fall som detta få information om vem eller vilka som råkade öppna försändelsen, om någon tog del av försändelsens innehåll och när det inträffade.

Enligt remissvaret var orsaken till misstaget bl.a. att avdelningspersonalen inte fick information om att försändelsen hade lämnats in av en offentlig försvarare och att dessa inte hade tillräcklig kunskap om postgranskning. Med anledning av detta vill jag påminna om att JO tidigare har uttalat att Kriminalvården – om det har klarlagts att en försändelse kommer från en offentlig försvarare – naturligtvis måste ha rutiner som säkerställer att den uppgiften på ett tydligt sätt framgår, om försändelsen lämnas vidare inom myndigheten. I annat fall finns det en uppenbar risk att rätten till förtrolig kommunikation åsidosätts. (Se JO:s beslut den 29 augusti 2019, dnr 180-2019.) Vidare är det min uppfattning att inte bara den personal som har i uppgift att granska intagnas försändelser bör få nödvändig utbildning på området, utan även avdelningspersonal som befordrar försändelser till intagna (jfr mina uttalanden i protokollet efter inspektionen av anstalten Färingsö i november 2022, dnr 8768-2022). Jag förutsätter att de åtgärder som häktet Örebro har vidtagit medför att något liknande inte inträffar i framtiden.

Det som har kommit fram i övrigt ger inte skäl till några ytterligare åtgärder eller uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.